

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Bakalářská práce

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Ústav primární a preprimární edukace

Využití techniky land art v mateřské škole

Bakalářská práce

Autor: Barbora Kotyzová

Studijní program: 7531R001 Učitelství pro mateřské školy

Studijní obor: Učitelství pro mateřské školy

Vedoucí práce: Mgr. Hana Voříšková

Oponent práce: Pohnětalová Yveta, PhDr. Ph.D.

Zadání bakalářské práce

Autor:	Barbora Kotyzová
Studium:	P16K0157
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Učitelství pro mateřské školy
Název bakalářské práce:	Využití techniky land art v mateřské škole
Název bakalářské práce AJ:	Land art in kindergarten

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Práce je zaměřena na problematiku land art, která je zasazena do prostředí mateřské školy. Mým záměrem je ukázat pedagožkám mateřských škol variabilitu tohoto uměleckého směru a možnosti jeho využití v institucích předškolního vzdělávání. Výsledkem bude vypracování a zrealizování 4 projektů, jež budou mít společný tematický základ. Jako průřezové téma všemi projekty jsem zvolila motiv "Pračlovíčka" zejména kvůli jeho propojenému životu s přírodou. Z hlediska metodologie práce využívá empirický přístup, rozhovor, pozorování, experiment a evaluaci.

Garantující pracoviště:	Ústav primární a preprimární edukace, Pedagogická fakulta
Vedoucí práce:	Mgr. Hana Voříšková
Oponent:	PhDr. Yveta Pohnětalová, Ph.D.
Datum zadání závěrečné práce:	31.5.2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucí bakalářské práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2017 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, dizertačními a habilitačními pracemi na UHK).

V Hradci Králové dne

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí práce Mgr. Haně Voříškové a takéž pedagogům z MŠ Vostelčice, MŠ Větrov a organizaci Skřítki z borovic, kteří byli ochotni mi s realizací těchto projektů pomáhat a společně je dovést k dokonalosti.

Anotace

KOTYZOVÁ, Barbora, *Využití techniky land art v mateřské škole*, Hradec Králové, Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2019. 87 s. Bakalářská práce.

Text obsahuje základní údaje charakterizující v českém jazyce obsah a výsledky práce.

Práce je zaměřena na problematiku land art, která je zasazena do prostředí mateřské školy. Mým záměrem je ukázat pedagožkám mateřských škol variabilitu tohoto uměleckého směru a možnosti jeho využití v institucích předškolního vzdělávání.

Výsledkem bude vypracování a zrealizování 4 projektů, jež budou mít společný tematický základ. Jako průřezové téma všemi projekty jsem zvolila motiv „Pračlovíčka“ zejména kvůli jeho propojenému životu s přírodou.

Mým cílem, je vést děti k lásce k přírodě, ekologickému chování a šetrnému zacházení s materiály, které vytvořil člověk.

Klíčová slova: Land art, environmentální výchova, ekologie, projektová výchova, projektování, přírodní materiály, životní prostředí, předškolní vzdělávání.

Annotation

KOTYZOVÁ, Barbora, *Land art in kindergarten*. Hradec Králové, fakulty of education, University od Hradec Králové, 2019. 87 s. Bachelor Degree Thesis.

Text obsahuje základní údaje charakterizující obsah a výsledky práce ve zvoleném cizím jazyce.

This project is determined on issues of the land art in kindergarten. I would like to show variability of this art and possibilities of using in preprimary education.

In the end I want to create four projects with offer of art activities to realization with common topic „The Caveman“.

My goal, is lead children to love to nature, ecological behaviour and economical using of artificially materials.

Key words: Land art, environmental education, ecology, projecting education, natural materials, enviroment, preprimary education.

Obsah

Úvod.....	9
1. Umění.....	10
2. Výtvarné umění.....	10
3. Druhy výtvarného umění.....	11
3.1. Umění plošné	11
3.2. Prostorové umění	12
3.3. Užité umění	13
4. Historický průřez pravěkým uměním.....	14
4.1. Doba kamenná (přibližně 540 000 – 10 000 př. n. l.)	14
4.2. Doba bronzová (2000 -1000 př. n. l.).....	15
4.3. Doba železná (1 400 př. n. l., Evropa 700 př. n. l.)	15
5. Umění 20. století	16
5.1. Land art	16
5.2. Akční tvorba.....	21
6. Environmentální výchova	22
7. Shrnutí- můj názor	23
8. O Pračlovíčkovi.....	24
9. Užité výzkumné metody	25
10. Projekt: Koberec a závěs z listí	26
11. Projekt: Ledové obrazy	33
12. Projekt: Jeskynní malby	40
13. Projekt: Hlíňáci	46
14. ZÁVĚR	53
Použité zdroje.....	54
Seznam obrázků a příloh.....	1
Přílohy	2

Úvod

Téma této kvalifikační práce jsem zvolila proto, že pro mě samotnou byla otázka velkoformátového tvoření s dětmi velkou výzvou. Jako učitelka mateřské školy v zařízení, které je dost zahlceno různými sportovními a kulturními akcemi, kroužky a tak podobně, vím, že je těžké najít si čas pro uskutečnění projektu, který obsahuje velkoformátovou tvorbu jinde, než v prostředí třídy. Rozhodla jsem se proto, pokusit se tento stereotyp v našem zařízení změnit.

Inspirací a odbornou motivací pro mě byla zejména kniha od Elišky Leblové-Environmentální výchova v mateřské škole (Leblová, 2012), ve které se autorka zabývá prací s dětmi v přírodě a vytváří zajímavé a neotřelé projekty, které jsou využitelné v předškolních zařízeních. Klíčovými pojmy v této práci jsou pro mne především: environmentální výchova, land art, projektová výchova, výtvarná výchova, pravěké umění, životní prostředí. Z výzkumných metod bych do práce ráda zařadila rozhovor, pozorování, experiment, diskusi a evaluaci.

Domnívám se, že v dnešní době, která je zahlcena plasty a dalšími umělými produkty bychom měli vést sebe, ale hlavně budoucí generace k šetrnému zacházení s přírodou a k lásce k přírodě. A právě to je cílem této práce.

Jako formu dosažení tohoto cíle jsem zvolila výtvarnou výchovu, přesněji techniku land art, kterou jsem propojila s tématem „Pračlovíček“. Na toto téma jsem zpracovala čtyři velkoformátové projekty, které mají za úkol dětem přiblížit život v pravěku, pravěkou kulturu a umění. V projektech bych ráda využívala zejména přírodní materiály a učila tak děti, jak pečovat o životní prostředí.

Hlavním cílem práce je ukázat pedagogům předškolních zařízení způsob, jakým vést děti k lásce k přírodě, ekologickému chování a šetrnému zacházení s materiály, které vytvořil člověk. Dále také ukázat dětem cestu, která respektuje přírodu, rozvíjí láskyplný vztah k přírodě a motivuje k zamyšlení nad naší konzumní společností.

Dílním cílem je poté zpracovat a zrealizovat výtvarné projekty v praxi, zapojit do projektů pedagogy a pedagožky z předškolních zařízení, rodiče dětí, případně veřejnost.

1. Umění

(Zhoř, 1997, s. 23) „Umění paralelně s vědou (včetně věd hlubinných, ba okultních) je druhou základní formou, kterou člověk poznává svět. Svět kolem sebe i v sobě, svět smyslově konkrétní i duchovně transcendentní.“

Umění je již od nepaměti součástí lidské kultury. V dnešní době za umění považujeme dílo, které vytvořil člověk a které na nás působí určitým dojmem, má v nás vyvolat určitý pocit- ať už záporný, či kladný.

Je taktéž nedílnou součástí kulturního dědictví každé země. Projevuje se v architektuře, která je všude kolem nás, v tradicích, dekoracích, hudbě, stylu oblékání a tak podobně (Grejtáková, 2011)

2. Výtvarné umění

(Soňa Grejtáková, 2011, s. 9) „Výtvarné umění představuje malířství, sochařství, grafiku, kresbu, architekturu, užité umění, fotografii, objektovou tvorbu a akční umění, tzn. druhy umění, které mají hmotné výtvary vzniklé z různých materiálů, pomocí rozličných technik a za pomoci všelijakých nástrojů, rozumíme tím obrazy, sochy, stavby či podobné objekty. Ovšem je tu i konceptuální umění, které s uměleckým artefaktem vůbec nepracuje, pouze s myšlenkou – konceptem. Z toho je patrné, že umění není výsledek ani technika, je to tvůrčí proces, jehož výsledkem je subjektivní náhled na věc, téma, techniku, kompozici apod.“

Dítě se s výtvarným uměním setkává již od chvíle, kde začne vnímat okolní svět. Do jisté míry jeho vkus tedy ovlivňují rodiče a prostředí, kde dítě žije. S uměním se setkává na ulici, v mateřské škole, v televizi, obchodech, ... Je žádoucí učit děti rozeznávat kvalitní autorskou tvorbu od kýče a seznamovat děti se současnými uměleckými díly a základy dějin a teorie moderního umění. (Vondrová, 2001)

3. Druhy výtvarného umění

Druhy umění rozlišujeme zejména podle techniky, kterou umělec využívá. Volba výtvarné techniky spojená s uměleckou úrovní jedince poté předurčuje, jakým dojmem na nás dílo bude působit.

3.1. Umění plošné

Jak je již zřejmé z názvu, plošné umění se vyznačuje zasazením do plochy. Jedná se tedy o 2D tvorbu, jenž nijak fyzicky nevystupuje z podkladu. Řadíme sem tři základní techniky- kresbu, malbu a grafiku.

- Kresba

Kresba je jedním z prvních výtvarných prostředků v životě člověka. Jejím prostřednictvím vyjadřujeme svoje pocity, touhy a obavy. Ve vývoji dítěte může být kresba velmi dobrou diagnostickou pomůckou, která nám může pomoci pochopit psychiku dítěte.

Jan Baleka (1997, s. 187) ve své publikaci definoval kresbu takto: „ Ve výtvarném umění výrazový prostředek, založený na lineární stopě nástroje (pera, štětce) a materiálu (tuše, sépie), případně jen materiálu (tužka, rudka, uhel), přičemž výsledná kresba může působit jak kresebně, tj. lineárně, tak i malířsky, tj. s jemnými, tónově a valérově bohatými přechody. “

- Malba

Jan Baleka (1997, s.210) uvádí: „Malba je druh výtvarného umění, při kterém umělec barvou, malířskou technikou a malířskými nástroji pokrývá rovnou či zakřivenou plochu podložky, např. čtvrtku, plátno, sklo,... „

Malba bývá nedílnou součástí života dítěte. V předškolních zařízeních se nejčastěji realizuje malba vodovou barvou, temperou, anilinovými, či latexovými barvami. Při tvorbě můžeme využívat také různých nástrojů, jako jsou štětce, houbičky, prsty, vatové tamponky a podobné. To co dítě vytvoří, může vypovídat o jeho aktuálním psychickém, fyzickém nebo i zdravotním stavu. Je tedy více než žádoucí, aby učitel zařazoval do vzdělávací nabídky výtvarné činnosti a učil se takto poznávat charakter dětí.

- Grafika

Pojmem grafika označujeme díla, která vznikla tiskařskými postupy. Využíváme tři typy tisku

- Tisk z výšky
- Tisk z hloubky
- Tisk z plochy

Důležitou součástí grafiky je matrice, jenž slouží jako forma pro tvorbu děl.

S tiskem z hloubky se většinou v předškolních zařízeních neseťkáváme. K vytvoření tzv. matrice je totiž zapotřebí použití ostrých předmětů a vyvinutí určité fyzické síly, kterou děti nedisponují. Využívat můžeme ale například formu různých otisků určitých předmětů- například formou šrafování, či tisku z koláže, tiskátek, otisků rukou, nohou,...

3.2. Prostorové umění

Za prostorové umění můžeme označit veškeré umění, které je trojrozměrné, neboli plastické.

Hlavním pojmem v prostorovém umění je sochařství a plastika. Zatímco sochařství vzniká ubíráním materiálu, plastika se formuje naopak jeho přidáváním. Prostorová tvorba je závislá na obsahu námětu a také na zručnosti a nápadu umělce. Je to práce s tvary a objemy. Důležitou roli zde sehrává zejména světlo, stín a struktura. Výslednou prací tak vzniká například instalace, asambláž, ready made, či objekt. (Grejtáková, 2011)

V mateřské škole se nejčastěji setkáváme s prací s papírem, látkami, vlnou, knoflíky, umělohmotných či dřevěných předměty, modelínou, kinetickým pískem a dalšími, jimiž rozvíjíme zejména prostorovou představivost dítěte, jemnou motoriku, hmatové dovednosti a fantazii. (Vondrová, 2001)

3.3. Užité umění

Užité umění jsou esteticky řešené předměty denní potřeby. Mohou to být například oděvy, šperky, keramika, ale také plakáty, či přebaly knih.

V neposlední řadě se do užitého umění dá zařadit i architektura ve spojení s projektováním lidských obydlí s ohledem na prostředí, ale také tvorbu interiérů s ohledem na životní styl lidí, kteří v daném prostoru budou trávit společný čas (Grejtáková, 2011).

Užité umění řadíme mezi jedno z původních uměleckých vyjádření. Jedná se o výrobky každodenní potřeby. Tyto výrobky vytváří například šperkaři, zlatníci, truhláři, řezbáři apod. (Užité umění, online, 2015)

Toto umění ve společnost převládá. Je to hlavně díky široké definici užitého umění, kdy za takové umění můžeme označit prakticky cokoliv, co nás obklopuje.

4. Historický průřez pravěkým uměním

Umělecká tvorba jako taková vznikala až v mladším paleolitu. Jistě k tomu přispěl pokračující rozvoj duševních schopností, dokonalejší představivosti i celkový vzestup hospodářský a společenský. V tomto prostředí vznikaly i výtvořky, v nichž člověk své představy vtěloval do hmoty. Lze je rozdělit na tři skupiny:

- **Drobné předměty zdobené kresbou, rytinou, nebo řezbou**
- **Nástěnné malby a rytiny**
- **Plastiky zpodobňující lidské a zvířecí předlohy**

K této poslední skupině patří zvířecí a ženské figurky vyřezávané ze slonové kosti nebo z měkkých druhů kamene. V Dolních Věstonicích na Moravě byla nalezena soška ženy vymodelovaná ze zvláštní masy. Je to známá Věstonická Venuše. Umělec, který ji zhotovil, smísl popel ze zvířecích kostí s jílem a tuto směs pravděpodobně prohnětl s tukem. Tento materiál po vypálení v ohni ztvrdl jako kámen a natrvalo podržel svůj tvar. Je z něho vyrobena nejen věstonická Venuše, ale i mnoho jiných figurek zvířat (Špinar, 1995).

4.1. Doba kamenná (přibližně 540 000 – 10 000 př. n. l.)

Středobodem této doby se stal kámen. Využíval se nejen k obraně a boji, například v podobě pěstního klínu, či násady na oštěp, ale taktéž jako pracovní nástroj (pazourek, bulizník). Pomocí ostrých kamenů také vznikaly různé typy rytin. Některé z nich se dochovaly až do dnešní doby.

Lidé v době kamenné vypadali docela jinak, než dnešní člověk. Dosahovali menšího vzrůstu, ale zato byli rozložití a měli mimořádnou sílu. Jejich tělo dokázalo udržet tělesnou teplotu i v chladném podnebí. Podle německého údolí Neandertal, říkáme těmto lidem neandertálští (Fučíková, 2015).

(Fučíková, 2015, s.16) „Umělci starší doby kamenné zobrazovali co nejpřesvědčivěji lovená zvířata nebo těla žen-matek. Lidé mladší doby kamenné vytvářeli z hlíny nádoby a zjednodušené lidské postavy. Dokázali vyrobit první drobné předměty ze zlata. Vztyčovali obrovské kameny a stavěli z nich první stavby.“

4.2. Doba bronzová (2000 -1000 př. n. l.)

Kov, zvaný bronz je slitinou mědi a cínu. První kovolijci byli považováni za mágy a čaroděje- v peci tavili úlomky rudy a tuto hmotu poté lili do hliněných forem. Tímto způsobem vyráběli sekery, srpy, meče nebo motyky. V této době vznikaly také první větší boje mezi lidmi- vznikaly valy ze dřeva a kamenní, za kterými se ukrývali první válečníci a chránili svoje zásoby jídla, zvěř a v neposlední řadě rodinu. Magické rituály stále přetrvávali, lidé měli své kouzelníky a panovníky, kteří měli za úkol chránit oblohu a propojovat svět lidí a duchů. (Fučíková, 2015)

4.3. Doba železná (1 400 př. n. l., Evropa 700 př. n. l.)

(Bedáň, 2018, s. 7) „Mladší doba železná neboli doba laténská je dobou, kdy rozkvétají různá řemeslná odvětví. Bronzová metalurgie a práce se železem je v této době na velmi vysoké úrovni a k výzdobě předmětů se používají nejrůznější techniky“

Mezi další používané předměty patřilo například sklo, kosti a zuby nebo ulity a mušle. Tito lidé již vyráběli různé opasky, spony, šperky, ale také zbraně a výbroj.

5. Umění 20. století

5.1. Land art

Umění land art původně vzniklo jako reakce na naši konzumní společnost. Landartistům nevyhovovala přílišná komerce, která pronikala do umění, a z tohoto důvodu se snažili vymyslet směr, který by se nedal zpeněžit a umělec by prožíval své dílo sám ve svém nitru, bez vidiny peněz a slávy. Napadlo je proto zasadit umění do přírody. Bohužel, jak to již bývá, dnešní doba si přesto našla cestu jak zpeněžit i díla z tvorby land art, například prodejem fotodokumentace těchto umělců.

(Zhoř, 1992, s.102) „Podstatným aspektem zemní orientace je, že se díla vyhýbají galeriím a umělec nemá komerční ani utilitární záměr. Umění se příliš rychle stává druhem zboží. Jedním z důsledků zemního umění by mohlo být úplné odstranění statutu zboží z umělecké tvorby.“

(Vondrová, 2001, s.91) „Land art znamená v překladu zemní umění neboli umění země. Umělci, tzv. land-artisté, zasahují výtvarným způsobem přímo do přírodního terénu nebo se soustředí na sběr zajímavého přírodního materiálu a z něho pak instalují objekty v přírodě nebo v místnostech, například v galerii. Základem zemního umění je také akce. Land artisté se soustředí na její tvořivý průběh, ne na finální podobu díla. Své akce si fotografují a natáčejí. Fotografie a videozáznamy jsou důležitými dokumenty jejich tvorby.“

Umění land art tu s námi bylo již od vzniku lidstva. Důkazem nám mohou být například velké pyramidy a sfingy v Egyptě, či stonehenge ve Velké Británii. K jeho oficiálnímu pojmenování však došlo až v 60. letech 20. století. Z tohoto důvodu řadíme land art do novodobého umění.

Land art v zahraničí

Umělci, kteří se zabývali uměním land art, museli často cestovat stovky kilometrů, až do míst, která jsou pro běžného člověka téměř nedostupná a velmi nebezpečná. S pomocí těžké techniky na sebe stavěli několik tun vážící kameny, rýsovali čáry přes poušť, nebo navázeli na určitá místa několik tun různě barevné zeminy. Díla měla většinou sloužit k protestu proti tehdejší politické situaci, proti válkám, nebo jiným aktuálním problémům (Zhoř, 1992, s. 103-106).

Zejména někteří američtí land artisté postrádali pravou podstatu umění land art- k tvorbě využívaly auta a těžkou techniku a většinou do díla zakomponovali i umělé materiály. Důležitým aspektem pro ně byly peníze a sláva. V této práci uvádím spíše umělce, které dle mého naplnili podstatu land artu a byli více spojeni s přírodou.

Robert Smithson- „Spirálovité molo“ (1970)

Tento americký umělec je jedním z těch, kdo se snažil naplnit podstatu land artu jako takového. Ve svých pracích dbal na koloběh přírody a využíval přírodní materiály. Jedním z jeho nejznámějších děl je spirálovitý útvar tvořený bahnem a solnými krystaly. Tento útvar je 4,6 metrů široký a 460 metrů dlouhý. Nachází se ve velkém solném jezeře v Utahu (Tuffnel, 2006).

Obr. 1- "Spirálovité molo" [online]

Richard Long- „Linie deseti mil“ (1969)

Projekt tohoto britského umělce je 16 km dlouhá cesta. Nic méně tento projekt nestál autora ani penny- jen litry potu a bolavé nohy. Šestnáctikilometrovou stezku, která výrazně ozvláštnila krajinu, totiž vyšlapal sám trpělivou chůzí (za asistence televizních kamer) sem a tam. Richard Long hledal způsoby, jak se přiblížit k přírodě a využívat co nejvíce přírodních materiálů, využíval hlavně kamení, vodu, vlastní stopy, chůzi a čas. Snažil se vytvořit protipól amerického zemního umění, kde peníze sehrávaly v tvorbě díla velkou roli. Longův přístup je teda vysloveně ekologický. Další jeho známým dílem je například „Cornwallská břidlicová liniie“ (1990). (Bláha, Slavík, 1997)

Obr. 2- "Linie deseti mil" [online]

Mark Boylea

Tento britský autor sbírá a seskupuje nejrůznější přírodniny a jejich pozůstatky a fixuje je na dřevěné desky. Mohou to být zbytky rumišť, drť z lomu nebo žulové kostky. Tyto dřevěné desky poté zavěšuje svisle na zeď. Jedná se tedy o zvláštní případ ready-made, totiž umění, které autor ponechává v původním „stavu“ , tak jak ho našel a nijak do něj dál nezasahuje.

Dalšími známými umělci jsou poté například Michael Heizer („Dvojitý negativ“, 1969), Jan Dibbets („Brázdy traktorových pneumatik“), Mario Merz („Igloo“1972). (Vondrová, 2001).

Land art na české scéně

V České republice se dají nelézt nádherná místa pro realizaci land art umění. V porovnání se zahraniční tvorbou je naše tvorba ale poněkud minimalistická. Velikost samozřejmě nemusí nutně mít vliv na kvalitu tvořeného umění, nic méně se v blízkosti našich obydlí nenacházejí pouště ani oceány, kde bychom mohli překonávat tisíce kilometrů.

Zorka Ságlová (14. 8. 1942, Humpolec)

Jedna z nejznámějších akcí této umělkyně proběhla pod názvem „Seno- sláma“ ve Špálově galerii, či „Házení míčů do průhonického rybníka, do kterého se zapojila i světoznámá kapela Plastic People. Její výzvy ke kolektivní účasti na výtvarné aktivitě nebyly jen tendencí překročit rámec výtvarné síně a vytvořit výtvarné dílo ve volném prostoru, ale staly se výrazem spoluodpovědnosti za svobodu nově uchopeného prostoru umělecké tvorby. Její akce koncentrovaly konkrétní lidskou situaci do podoby rituálního jednání s živly, s krajinou a s dějinnými významy. (Čiháková- Noshiro, 2015)

Obr. 3- "Seno- sláma"[online]

Ivan Kafka (29. 2. 1952, Praha)

„7 kamenných hromad pro Stein“ 1988

(Bláha, Slavík, 1997, s. 93) „Tyto krásně barevné „hromádky“ váží dohromady 56 tun a mají výšku 160 cm. Ivan Kafka je vytvořil z různých druhů sochařských kamenů a z černého uhlí.“

„Lesní koberec pro náhodného houbaře“ 1986

V této práci Ivan Kafka věnoval pozornost listům různých stromů (javor, ořech, buk, dub), které roztrídil dle duhu a barvy a pořádal je do geometrických tvarů. Jeho výsledná instalace proběhla v pražské Stromovce, kde listů instaloval na zem mezi stromy a vznikl tak „koberec“ z listů. Tato jeho tvorba byla mou inspirací pro práci s dětmi.

Obr. 4- "Lesní koberec pro náhodného houbaře"[online]

Dalšími českými umělci zabývající se problematikou land art jsou Dalibor Chatrný, Ladislav Novák, Ladislav Novák nebo Miroslav Pacner.

5.2. Akční tvorba

(Vondrová, 2001, s. 154) „Akční tvorba je druh umělecké tendence, v nichž je důraz kladen zejména na průběh uměleckého procesu. Finální dílo není považováno za podstatu tvorby. Průběh akce lze dokumentovat fotoaparátem, nahrávat na video apod. Akční tvorba zahrnuje několik odvětví. Tyto umělecké tendence se začaly rozvíjet v 60. letech 20. století a jejich dozvuky pokračují dodnes.“

Významným aspektem akční tvorby je, že si akční umělci uvědomovali oddělenost světa umění a skutečného života. Ptali se tedy po příčině a snažili se pomocí svých projektů tyto dva světy opět propojit. Zdrojem nápadů se pro ně stal obyčejný život a s ním spojené situace. Také různé lidské činnosti, zvyky a hry. Obrátili tak pozornost člověka k přirozené spontánnosti a racionálním hodnotám, které jsou naší materiální civilizací potírány. Oprostili se od klasických konvencí společnosti, jež umění vyhradila velmi úzkou úlohu, která je v dnešní době považována za nutnost vytvořit něco krásného (Morganová, 1999).

K neznámějším českým umělcům této tvorby řadíme Milana Knižáka („Demonstrace jednoho“1964, „Kamenný obřad“1971), Zorku Ságlovou („Házení míčů do průhonického rybníka Bořín“1969), Jana Mlčocha („Noclehárna“1980), Ivana Kafku („Cyklus bez názvu“1980, „Pro soukromou maxipotřebu“1979) nebo Petra Štemberu („Biograf“1976, „Narcis“1976) (Morganová, 1999).

6. Environmentální výchova

Environmentální výchova je poměrně novodobý pojem, který vznikl koncem devadesátých let minulého století. Odhaluje důsledky lidské činnosti, která ohrožuje život na planetě Zemi a ukazuje možné způsoby potřebné k dosažení pozitivních změn v životním prostředí. Vede nás k zodpovědnému vztahu k přírodě a pochopení její nenahraditelné ceny pro život. Má za úkol budovat v lidech pozitivní vztah k přírodě, schopnost estetických prožitků v souvislosti s přírodou, zabývá se poznáváním vztahů v přírodě a vlivem člověka na ni. Věnuje se budování správných hodnot, postojů a kompetencí k péči o přírodu. Součástí těchto postojů by mělo být i to, aby se člověk uměl omezit a vzdát se něčeho ve prospěch budoucnosti planety (Leblová, 2012).

Rámcový vzdělávací program zavedl v České republice environmentální výchovu do kurikula po roce 2000. Bohužel ale ne jako samostatný předmět, pouze jako průřezové téma, kde by se měli učitelé se svými žáky zabývat dílčí nezbytností poznání světa a ochranou životního prostředí. (Hečková, 2018)

Environmentální výchova by měla být součástí výuky každého předškolního i školního zařízení. Osvícený pedagog zařazuje tuto výchovu do programu automaticky a přirozeně.

7. Shrnutí- můj názor

Pravěké umění mi připadá pro děti velmi poučné. Výhodu vidím hlavně v tom, že pravěcí lidé využívali pouze přírodních materiálů k vytvoření prakticky čehokoliv. Ráda bych, aby děti začaly vnímat i tuto podstatu a začaly přemýšlet nad tím, jak co nejšetrněji zacházet s naší planetou. Ve svých projektech bych ráda využívala výhradně přírodní materiály a učila tak děti, že příroda nám dává vše, co potřebujeme a že není třeba přehnaně využívat plasty či další uměle vyrobené látky.

Vidím velký potenciál ve spojení environmentální výchovy a umění land art. Tyto dvě témata spolu korespondují a tvoří celek, který je prakticky využitelný v mateřské škole. Myslím si, že měl být součástí předškolního vzdělávání a že by ho pedagogičtí pracovníci měli více využívat.

8. O Pračlovíčkoví

Jako průřezové téma všemi projekty, jsem si zvolila pračlověka. Pračlověk ke svému životu totiž využíval pouze přírodní materiály. Stejně tak i já bych chtěla, abychom se v rámci projektů snažili s dětmi využívat pouze přírodní materiály.

Jako motivaci jsem pro děti ušila panáčka z pravěku. Společně jsme ho s dětmi pojmenovali a tento pračlověk nás provázel všemi našimi projekty.

K výrobě jsem využila látky, bavlnu, vlnu, kožešinu, kameny, klacík a jutový provaz.

Cílová skupina

Cílovou skupinou jsou děti z běžných mateřských škol, lesních školek, dětských skupinek, základních uměleckých škol, domů dětí a mládeže, případně ze základních škol. Vhodnými adepty jsou i děti s poruchou pozornosti, hyperaktivitou, sluchovým postižením, lehkou a středně těžkou mentální retardací, poruchami autistického spektra a specifickými poruchami učení.

Projekty nelze vykonávat s dětmi s vážným tělesným postižením, s vozíčkáři, s dětmi s vážným zrakovým postižením, či těžkou mentální retardací. Důvodem jsou zejména přesuny mezi jednotlivými místy a fyzická aktivita, která je potřebná k realizaci projektů.

Struktura celku

Projekt je rozdělen do 4 tematických celků, v rámci kterých jsou realizovány výtvarné aktivity. Projekt je koncipován tak, aby se dal zasadit do jednoho školního roku- začínáme tedy podzimem, končíme létem.

Tematické celky

1. Seznámení s pračlovíčkem (podzim)
2. Život pračlovíčka (zima)
3. Pravěká kultura (jaro)
4. Co nám zanechal pračlověk (jaro/léto)

9. Užité výzkumné metody

V průběhu tvorby projektů jsem využívala tyto výzkumné metody:

Nestrukturovaný rozhovor

- Rozhovor s rodiči dětí, kteří s námi spolupracovali na projektech
- Rozhovor s pedagogy mateřských škol, se kterými jsem spolupracovala
- Rozhovor s dětmi, které tvořily projekt
- Rozhovor s lidmi, kteří pozorovali a hodnotili naše projekty

Pozorování

- Pozorování dětí se speciálními poruchami učení- vady sluchu, ADHD, Logopedické vady,...
- Pozorování dětí v ohledu na různé věkové kategorie a jejich zápal pro práci, či spolupráci

Experiment

- Experimentování s přírodními materiály
- Experimentování s různým skupenstvím vody
- Experimentování s hlinou

Evaluace

- Evaluace všech projektů
- Celková evaluace
- Sebereflexe

Vyprávění

10. Projekt: Koberec a závěs z listí

Autor: Barbora Kotyzová

Anotace

Projekt je zaměřen zejména na propojení výtvarné výchovy a práce s přírodninou v jejím přirozeném prostředí. Samotnému tvoření koberce a závěsu z listí předchází uvedení dětí do tématu pravěk, jenž koresponduje s tematickým celkem „Seznámení s pračlovíčkem“.

Projektu předcházela celá řada her a činností, které měly za úkol motivovat děti a prohloubit jim vědomosti o pravěku. Společně jsme například stavěli jeskyni ve školní třídě, seznámili jsme se s pračlovíčkem Kamínkem, díky kterému jsme se dozvěděli, jak člověk v pravěku vypadal a co nosil na sobě, četli časopisy a odbornou literaturu o pravěku a setkali se s mamutem a dalšími zvířaty, která v pravěku žila a spoustu dalšího.

Děti si během tvorby koberce a závěsu z listí prohloubily vztah k přírodě a také k výtvarnému umění. Jelikož se projekt realizoval na veřejném prostranství parku, s přípravou a samotnou instalací nám pomohlo i pár rodičů dětí. Výsledkem se poté mohou potěšit jak sami tvůrci, tak také široká veřejnost, která parkem celý den prochází.

Klíčová slova

Land art, výtvarná výchova, pravěk, pračlověk, doba kamenná, podzim, listí, barvy podzimu, manipulace s přírodninou, environmentální výchova, ekologie, pouliční umění.

Název projektu	Koberec z listí
Autor projektu	Barbora Kotyzová
Dle projektu pracovali	Barbora Kotyzová, Martina Jeřábková Dis. Děti z MŠ Vostelčice, Choceň 2018/19
Dominantní průřezové téma (PT)	Environmentální výchova, land art
Vztah k dalším PT	Výtvarná výchova, ekologie
Tematický okruh PT Environmentální výchova	kreativita, komunikace, řešení problémů a rozhodovací dovednosti, kooperace dětí ve skupině
Tematický okruh PT Výtvarná výchova	Třízení a řazení dle barev a odstínů, analýza, syntéza, diferenciacce, kooperace dětí ve skupině
Mezipředmětové vztahy	Dějepis, Zeměpis, výtvarná výchova, tělesná výchova

Sledované kompetence	<p>K učení</p> <ul style="list-style-type: none"> · Získanou zkušenost uplatňuje v praktických situacích a v dalším učení · Orientuje se v řádu a dění v prostředí, kde žije · Odhaduje své síly, učí se hodnotit svoje osobní pokroky i oceňovat výkony druhých <p>K řešení problémů</p> <ul style="list-style-type: none"> · Objevuje různé varianty řešení · Rozvíjí kritické myšlení · Nebojí se chybovat, pokud nachází pozitivní ocenění nejen za úspěch, ale také za snahu <p>Komunikativní</p> <ul style="list-style-type: none"> · k naslouchání druhým, k vhodným reakcím a účinnému zapojení do případně diskuse · ke snaze porozumět mluvenému pokynu · k využívání získaných komunikativních dovedností ke spolupráci s ostatními žáky <p>Sociální a personální</p> <ul style="list-style-type: none"> · k ochotě pomoci druhým · k ochotě spolupracovat · K respektování druhých <p>Činnostní a občanské</p> <ul style="list-style-type: none"> · respektování rozhodnutí druhých lidí · respekt a ochranu přírody a kulturního dědictví · Uvědomuje si svá práva i práva druhých, učí se je hájit a respektovat, chápe, že všichni lidé mají stejnou hodnotu
Účel projektu	<ul style="list-style-type: none"> · šetrné zacházení s životním prostředím · Manipulace s přírodním materiálem · Poznávání a třízení barev · Seznámení s pravěkou kulturou
Očekávané cíle a výstupy	<p>Dítě a jeho tělo</p> <ul style="list-style-type: none"> · Uvědomění si vlastního těla

	<ul style="list-style-type: none"> · Zdokonalení dovedností v oblasti hrubé motoriky a jemné motoriky (koordinace oka a ruky) · Osvojení si věku přiměřených praktických dovedností <p>Dítě a jeho psychika</p> <ul style="list-style-type: none"> · Poznávání sama sebe, rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě (uvědomění si vlastní identity, získání sebevědomí, sebedůvěry) · Získání schopnosti záměrně řídit svoje chování a ovlivňovat situaci · Posilování přirozených poznávacích citů (zvědavost, zájem, radost z objevování apod.) <p>Dítě a ten druhý:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Osvojení si elementárních poznatků, schopností a dovedností pro navazování a rozvíjení vztahu dítěte k druhým lidem · Rozvoj kooperativních dovedností · Vytváření prosociálních postojů <p>Dítě a společnost:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Poznávání pravidel společenského chování a jejich spoluvytváření v rámci přirozeného sociokulturního prostředí · Porozumění základním projevům neverbální komunikace · Rozvoj schopnosti žít ve společenství ostatních lidí, vnímat a přijímat základní hodnoty v tomto společenství <p>Dítě a svět:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Seznamovat se s místem a prostředím, ve kterém dítě žije a vytvářet pozitivní vztah k němu · Přizpůsobit se podmínkám vnějšího prostředí i jeho změnám
Výstupy projektu	<ul style="list-style-type: none"> · Vyhotovení koberce z listí · Fotodokumentace zveřejněná na stránkách MŠ · „atrakce“ pro kolemjdoucí · reklama na umění land art

Časový rámec projektu	Školní rok 2018/2019, středně dobý projekt
	Projekt realizován v rámci vycházky jako řízená činnost k tématu „O Pračlovíčkovi“, období realizace: podzim
Věková kategorie	3-7 let
Rizika projektu	<ul style="list-style-type: none"> · Nepříznivé počasí · časová náročnost (vysoká pravděpodobnost)
Metody	zážitkové učení, myšlenková mapa, rozhovor
Forma práce	frontální, skupinová a samostatná práce, diskuse

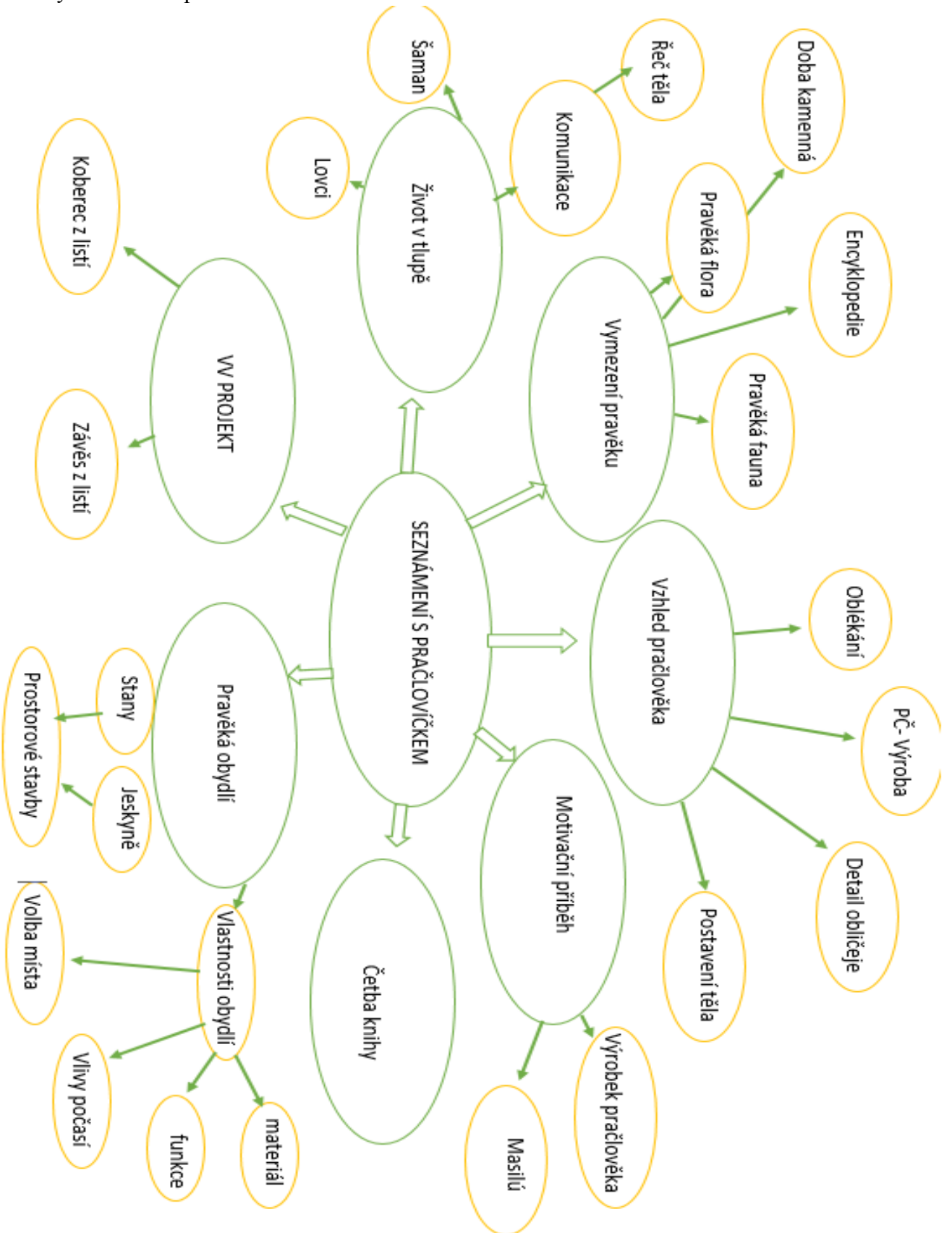
Obsah

Charakteristika skupiny	Činnosti byly realizovány v mateřské škole Vostelčice v Chocni. Projektu se účastnilo 17 dětí ze třídy Veverek ve věku od 3-7 let a to 8 děvčat a 9 chlapců. Děti mají kladný vztah k výtvarné výchově a koberec tvořily s nadšením. Musím také ocenit jejich cit pro estetiku při třídění jednotlivých barev a kooperaci ve skupině.
Individuální zvláštnosti ve skupině	<p>Ve skupině s námi pracoval chlapec (4roky) s 2. stupněm sluchového postižení- bylo tedy důležité, aby při motivaci a všech pokynech ze strany učitelky stál co možná nejbliž, aby vše pochopil a dobře pochopil. Poté bylo třeba se s ním individuálně domluvit, zda chápe zadání práce.</p> <p>Dále tu byli dva chlapci (6 a 7let) s diagnostikou ADHD, které bylo třeba v průběhu práce opakovaně motivovat pro jejich ztrátu pozornosti a odbíhání od činností.</p>
Pomůcky:	<ul style="list-style-type: none"> - Výrobek pračlověka (motivace) - 4 koše se zalaminovanými barevnými listy, přivázanými ke košům, aby děti mohly třídit dle barev - hrábě
Motivace: (Evokace)	Činnosti přecházely aktivity k tématu pravěk. Seznámili jsme se s pračlověkem (viz. Příloha). Dopoledne jsme si povídali o tom, kde

	<p>pravěcí lidé žili a společně jsme si postavili jeskyni ve třídě z dostupných materiálů. Abychom se naučily pravěká obydlí zútulnit, přemýšleli jsme, jak naši „jeskyni“ vybavit a povídali jsme si o tom, jaké materiály byli v pravěku dostupné.</p> <p>Ve spojení s podzimem jsem děti otevřenými otázkami navedla na nápad, že bychom mohli vytvořit něco z listí. Společně jsme pak přišly na nápad koberce a závěsu z listí.</p> <p>Jako další motivaci jsem poté dětem ukázala obrazový materiál Ivana Kafky, který taktéž tvořil koberec z listí.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Manipulace s knihou Masilú (Janusová, 1993)
<p>Postup: (Uvědomění)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Motivace - Volba místa k realizace- dobrá přístupnost i pro veřejnost, bezpečnost místa (park Kopečky) - Bezpečný přenos všech pomůcek-předškoláci nám pomohli s nošením košů na listí a ostatní děti se střídaly v nošení hrábí. - Vysvětlení postupu práce dětem- dětem jsme ukázaly, jak a kam třídit listí podle barev a děti si samy rozdělily úlohy- někdo hrabal listí na hromady a někdo je třídil do košů. - Korekce dětské práce, pozorování, individuální přístup k dětem se speciálními vzdělávacími potřebami - Tvorba koberce- skládání barevné mozaiky - Zhodnocení práce vlastní, zhodnocení práce ostatních s respektem vůči jiným názorům - Fotodokumentace prací - Společná evaluace - Úklid místa z důrazem na ochranu životního prostředí - Odchod zpět do MŠ - Výstava fotek a popis autentických zážitků dětí v prostorách šatny MŠ
<p>Hodnocení (Reflexe)</p>	<p>Hodnocení dětí:</p> <p>Diskuse- S dětmi jsme se poté postavili po obvodu koberce, společně zhodnotili práci- jak se nám pracovalo- co pro nás bylo obtížné a co naopak lehké, jak jsme spokojeni s výsledkem. U koberce jsme se společně vyfotili a těšili se z kolemjdoucích, kteří obdivovali naši práci.</p>

	<p>Hodnocení autora projektu:</p> <p>Na neštěstí jsme si zvolili poměrně větrný den, tudíž vítr do odpoledne koberec rozfoukal. S dětmi jsme na tento popud rozebírali, že nic v přírodě není věčné, případně jaké opatření by pravěcí lidé mohli učinit, aby jim koberec vydržel co nejdéle.</p> <p>Hodnocení hospitující učitelky: (Martina Jeřábková)</p> <p>Na základně rozhovoru hodnotila Martina mou práci takto: Líbil se jí zejména průběh činnosti, kde oceňovala vhodnou motivaci a srozumitelné požadavky na děti od učitele. Jako výhodu uvedla shrabání listí v místním parku a zdokonalení dětí v manipulaci s hráběmi. Záporně hodnotila zvolený den k realizaci, vzhledem k velkému větru a poměrně chladnému počasí.</p>
--	--

Myšlenková mapa

11. Projekt: Ledové obrazy

Autor: Barbora Kotyzová

Anotace

Tento projekt je koncipován pro zimní období. Během projektu si děti osvojí základní vlastnosti vody a jejího skupenství, pomocí experimentů a pokusů. Projekt zapadá do tematického celku „Život pračlovíčka“.

Projektu předcházely aktivity na téma pravěk, které se vážou na obživu pravěkých lidí – sázení a udržování zemědělských plodin, pravidla lovu- spolupráci, výskyt zvířat v pravěku, seznámení s pravěkými nástroji (pazourek, pěstní klín, oštěp,...), vlastnosti ohně, manipulaci s ním, udržování ohně, manipulaci s odbornou knihou a obrazovým materiálem k tématu, grafomotorická cvičení a pohybové a didaktické aktivity k tématu.

Výtvarná aktivita využívá různého skupenství vody a přírodních materiálů, které děti naleznou v přírodě. Touto formou bych ráda vytvořila ledové obrazy, které pověsíme do okolí mateřské školy a umělecky tak zvelebíme prostředí, ve kterém žijeme.

Tento projekt jsem se rozhodla realizovat v MŠ Větrov v Jičíně.

Klíčová slova

Land art, skupenství vody, zima, led, ledové obrazy, umění venku, pokusy s ledem a vodou, environmentální výchova, prostorová tvorba.

Název projektu	Ledové obrazy
Autor projektu	Barbora Kotyzová
Dle projektu pracovali	Barbora Kotyzová, Eva Kotyzová, Bc. Radka Veselá Děti z MŠ Větrov, Jičín 2018/19
Dominantní průřezové téma (PT)	Environmentální výchova, Land art
Vztah k dalším PT	Výtvarná výchova, ekologie
Tematický okruh PT Environmentální výchova	Posilování kladného vztahu k přírodě, manipulace s přírodninou, kooperace dětí, psychohygienu, ochrana životního prostředí
Tematický okruh PT Výtvarná výchova	Kritické myšlení, práce s přírodninou, velkoformátové tvoření, seberealizace, jemná motorika, práce s vodou

Mezipředmětové vztahy	Dějepis, Vlastivěda, výtvarná výchova, tělesná výchova, přírodní vědy
Sledované kompetence	<p>K učení</p> <ul style="list-style-type: none"> · Klade si otázky a hledá na ně odpovědi, aktivně si všímá, co se kolem děje, chce porozumět věcem, jevům a dějům, které okolo sebe vidí, poznává, že se mnohému může naučit, raduje se z toho, co samo dokázalo a zvládlo <p>K řešení problémů</p> <ul style="list-style-type: none"> · Řeší problémy, na které stačí · Všímá si dění i problémů v bezprostředním okolí, přirozenou motivací k řešení problémů a situací je pro něj pozitivní odezva a aktivní zájem <p>Komunikativní</p> <ul style="list-style-type: none"> · V běžných situacích komunikuje bez zábrán a bez ostychu s dětmi i dospělými · Dovede využívat komunikační a informativní prostředky <p>Sociální a personální</p> <ul style="list-style-type: none"> · Umí si vytvořit svůj názor a vyjádřit jej · Je schopno chápat, že lidé se různí a umí být tolerantní k odlišnostem a jedinečnostem <p>Činnostní a občanské</p> <ul style="list-style-type: none"> · Má smysl pro povinnost ve hře, práci, učení · K úkolům přistupuje odpovědně · Váží si práce druhých
Účel projektu	<ul style="list-style-type: none"> · šetrné zacházení s životním prostředím · Manipulace s přírodním materiálem · Seznámení se s živlem vody, vodním skupenstvím
Očekávané cíle a výstupy	<p>Dítě a jeho tělo</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uvědomění si vlastního těla - Osvojení si poznatků a dovedností důležitých k podpoře zdraví, bezpečí, osobní pohody i pohody prostředí - Rozvoj fyzické i psychické zdatnosti <p>Dítě a jeho psychika</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (výslovnosti, vytváření pojmů, mluveného projevu, vyjadřování) - Získávání relativní citové samostatnosti - Rozvoj tvořivosti a fantazie - Rozvoj schopnosti sebeovládání <p>Dítě a ten druhý</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ochrana osobního soukromí a bezpečí ve vztazích s dětmi i dospělými - Rozvoj kooperativních dovedností <p>Dítě a společnost</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vytvoření povědomí o mezilidských morálních hodnotách - Rozvíjení povědomí o existenci ostatních kultur a národností - Rozvoj společenského a estetického vkusu <p>Dítě a svět</p> <ul style="list-style-type: none"> - Osvojení si poznatků a dovedností potřebných k vykonávání jednotlivých činností při spoluvytváření zdravého a bezpečného prostředí k ochraně dítěte před nebezpečnými vlivy - Vytváření elementárního povědomí o širším přírodním, kulturním i technickém prostředí, o jejich rozmanitosti, vývoji a neustálých proměnách - Rozvoj schopnosti přizpůsobit se podmínkám, ve kterých dítě žije
<p>Výstupy projektu</p>	<ul style="list-style-type: none"> · Vyhotovení obrazů z ledu a přírodnin · Fotodokumentace zveřejněná na stránkách MŠ · „atrakce“ pro kolemjdoucí · reklama na umění land art · Seznámení se skupenstvím vody

Časový rámec projektu	Školní rok 2018/2019, středně dobý projekt
	Projekt realizován v rámci vycházky jako řízená činnost k tématu „O pračlovíčkovi“, období realizace: Zima
Věková kategorie	3-7 let
Rizika projektu	<ul style="list-style-type: none"> · Příliš teplé počasí · Poničení našich výrobků v rámci čekání do druhého dne · nízký zájem o projekt ze strany dětí (nízká pravděpodobnost)
Metody	zážitkové učení, myšlenková mapa, diskuse, rozhovor, vyprávění
Forma práce	frontální, skupinová a samostatná práce

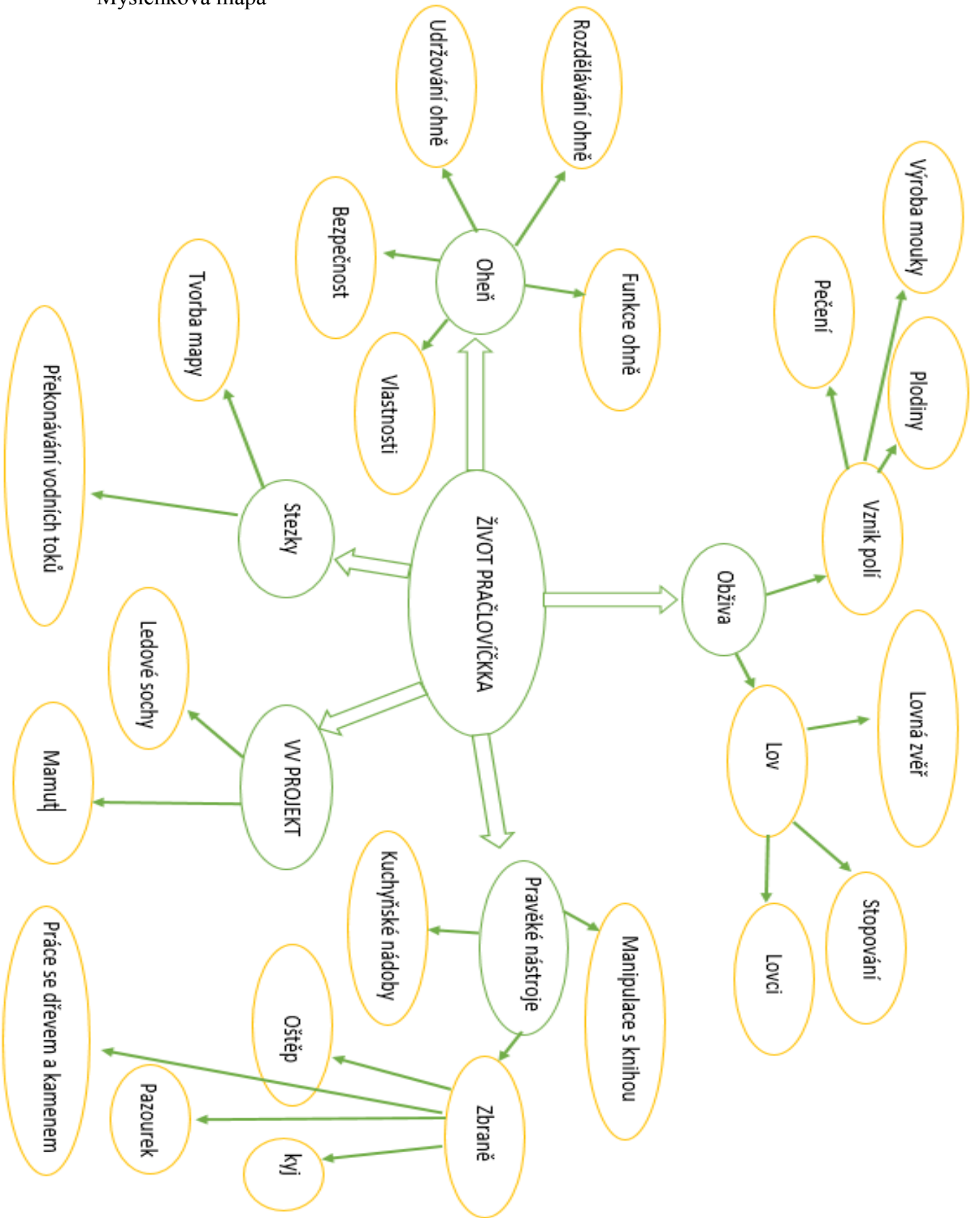
Obsah

Charakteristika skupiny	Projekt jsem realizovala v mateřské škole Větrov, ve třídě broučků a koťátek. V odděleních se projektu účastnilo dohromady 20 dětí, z nichž bylo 9 předškoláků a dvě děti s odloženou školní docházkou. Ostatní děti byly ve věku od 2,5 let do 5. S realizací projektu mi pomohla paní učitelka Eva Kotyzová a paní asistentka Radka Veselá.
Individuální zvláštnosti skupiny	Ve skupině s námi pracovala holčička Anička (6 let) s diagnózou ADHD a holčička Sofinka (7 let), která má komplikovanou zdravotní diagnózu. Pravidelně navštěvuje SPC Trutnov, Ducháček, což je speciálně pedagogické centrum pro děti s vadami sluchu a řeči. Dále navštěvuje Ústav dědičných metabolických poruch a také Státní léčebné lázně. Sofinka má problém se socializací, s dorozumíváním se s ostatními, se sebeobsluhou i s jemnou a hrubou motorikou. Paní učitelky se při práci s ní řídí dle IVP a Sofince se taktéž intenzivně věnuje asistentka pedagoga paní Radka.
Pomůcky	<ul style="list-style-type: none"> - Umělohmotné misky s mělkým okrajem - Přírodniny (šnečí ulity, kameny, větvičky, listy, ...) - Voda - Přírodní provázek
Motivace (Evokace)	Motivací nám byl opět výrobek pračlovíčka a taktéž didaktická hra na „Dobu ledovou“, kdy měly děti za úkol zapamatovat si co nevíce přírodnin umístěných na určité místo. Tuto hru mohly poté využít při realizace výtvarné aktivity. Povídali jsme si také o tom, co pračlověk dělá, když je zima- jak se obléká, co loví a co jí.

	<p>Manipulovali jsme s různým odborným materiálem a vytvářely různé pokusy na téma voda. V průběhu projektu jsme četli knihu Masilů (Janusová, 1993).</p>
<p>Postup (Uvědomění)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Motivace - Volba místa k realizaci- les nedaleko MŠ - Materiální zaopatření- Příprava pomůcek (misky, voda, provázek) - Vysvětlení postupu práce dětem s důrazem na bezpečnost a vymezení prostoru, kde mohou hledat přírodniny (Děti nasbírají přírodniny, poté do misek vloží sníh, či vodu a vloží dané přírodniny a provázek) - Korekce dětské práce, pozorování, individuální přístup k dětem se speciálními vzdělávacími potřebami - Zhodnocení práce vlastní, zhodnocení práce ostatních s respektem vůči jiným názorům <p>Další den:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pozorování jak se změnilo skupenství vody- led - Instalace ledových obrazů do prostoru lesa a okolí MŠ - Průběžná fotodokumentace práce dětí - Společná evaluace - Úklid místa z důrazem na ochranu životního prostředí- zbytky provázku, plastové misky - Odchod zpět do MŠ <p>Výstava fotek a popis autentických zážitků dětí v prostorách šatny MŠ</p>
<p>Hodnocení (Reflexe)</p>	<p>Hodnocení dětí:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dobrovolná diskuse v kruhu- posíláme si pračlovíčka - Hra „palce“- učitel dětem dává předem připravené otázky, či tvrzení a děti podle toho zvedají palce buď nahoru, či dolů. <p>Hodnocení autora projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - S dětmi mě bavily dělat činnosti a pokusy s vodou, samotný výtvarný projekt byl ale pod moje očekávání. Měl poměrně rychlý průběh, po které následovalo dlouhé čekání do druhého dne. Také jsme si pro projekt vybrali místo realizace v nedalekém lese- misky s vodou jsme ale z bezpečnostních důvodů nepřenesli zpět do MŠ, takže jsme je v lese musely nechat do druhého dne, což se mi zdálo riskantní- mohl nám je někdo poničit, nebo odfouknout vítr. Naštěstí se nic z toho nestalo, nic méně pro

	<p>příště bych volila trochu jiný postup- přírodniny hledat v lese, ale samotné ledové obrazy tvořit v prostorách školní zahrady a poté je věšet v okolí.</p> <p>Hodnocení hospitující učitelky:</p> <ul style="list-style-type: none">- Na základě rozhovoru hodnotila Eva Kotyzová projekt takto: Jako hlavní plusy uvedla skvělou motivaci a charakter zvolené činnosti. Také se jí velmi líbil individuální přístup k jednotlivým dětem se speciálními vzdělávacími potřebami. Do budoucna by více propracovala samotný průběh činnosti- v tomto případě bylo nedořešeno, že misky s vodou museli zůstat v lese do druhého dne.
--	---

Myšlenková mapa

12. Projekt: Jeskynní malby

Autor: Barbora Kotyzová

Anotace

Tento projekt navazuje na tematický blok „Pravěká kultura“. Je koncipován tak, aby děti byly na konci bloku schopny uceleně chápat, jak lidé v pravěku žili.

Projektu předcházely aktivity, jako jsou grafomotorická cvičení, hry na šamana, vysvětlení pojmu šaman- kdo to byl, co v pravěku dělal. Pravěké rituály- co v pravěku uctívali a jakým způsobem to uctívali- taneční a hudebně-pohybové aktivity. Také seznámení s ruční výrobou v pravěku- šperky, sošky, figurky, rytiny, nástěnné malby a z čeho se vyráběly (kosti, hlína, kámen, zuby).

Samotná výtvarná aktivita využívá z pravidla přírodní barvy, které jsme vytvářeli společně s dětmi z vody, hlíny, kari koření a červené papriky. Přírodní barvy jsme zvolili zejména proto, abychom nijak nenarušovali chod přírody a neničili životní prostředí.

K realizaci projektu jsem zvolila jičínskou MŠ Větrov, jelikož má v blízkém okolí možnost využití velkých skalních útvarů, které byly pro tuto aktivitu nezbytné. Tato škola disponuje 5 odděleními z nichž jedno oddělení je klasifikováno jako speciální třída pro děti s vadami sluchu, zraku, či mentálním postižením.

Klíčová slova

Jeskynní malby, přírodní barvivo, přírodniny, skály, land art, velkoformátová tvorba, výtvarná výchova v projektech, grafomotorika, pravěk, umění, plošná tvorba, malba.

Název projektu	Jeskynní malby
Autor projektu	Barbora Kotyzová
Dle projektu pracovali	Barbora Kotyzová, Eva Kotyzová, Bc. Radka Veselá Děti z MŠ Větrov, Jičín 2018/19
Dominantní průřezové téma (PT)	Environmentální výchova
Vztah k dalším PT	Výtvarná výchova, ekologie
Tematický okruh PT Environmentální výchova	Šetrné zacházení s přírodou, využívání přírodních materiálů, manipulace s přírodninou, práce v přírodě.

Tematický okruh PT Výtvarná výchova	Technika malby, hygiena, bezpečnost, využití přírodních materiálů, koordinace oka a ruky, grafomotorika, seberealizace, velkoformátové tvoření.
Mezipředmětové vztahy	Dějepis, výtvarná výchova, český jazyk, environmentální výchova, ekologie, přírodní vědy.
Sledované kompetence	<p>K učení</p> <ul style="list-style-type: none"> · Soustředěně pozoruje, zkoumá, objevuje, všímá si souvislostí, experimentuje a užívá pro tom jednoduchých pojmů, znaků, symbolů · Má elementární poznatky o světě přírody, orientuje se v řádu a dění v prostředí, kde žije <p>K řešení problémů</p> <ul style="list-style-type: none"> · Problémy řeší na základě bezprostřední zkušenosti, postupuje cestou pokusu a omylu, zkouší, experimentuje, spontánně vymýšlí nová řešení problémů a situací <p>Komunikativní</p> <ul style="list-style-type: none"> · Dokáže se vyjadřovat a sdělovat své prožitky, pocity a nálady · Dovede využít informativní a komunikativní prostředky, se kterými se běžně setkává <p>Sociální a personální</p> <ul style="list-style-type: none"> · Spolupodílí se na společných rozhodnutích, přijímá vyjasněné a zdůvodněné povinnosti · Dodržuje dohodnutá pravidla a přizpůsobuje se jim <p>Činnostní a občanské</p> <ul style="list-style-type: none"> · Ví, že není jedno, v jakém prostředí žije, uvědomuje si, že se svým chováním na něm podílí a že je může ovlivnit
Účel projektu	<ul style="list-style-type: none"> · Šetrné zacházení s životním prostředím · Manipulace s přírodními barvami · Poznávání pravěké kultury a historie
Očekávané cíle a výstupy	<p>Dítě a jeho tělo</p> <ul style="list-style-type: none"> · Rozvoj pohybových dovedností a zdokonalování dovedností v oblastech hrubé a jemné motoriky · Rozvoj psychické i fyzické zdatnosti

	<p>Dítě a jeho psychika</p> <ul style="list-style-type: none"> · Rozvoj komunikativních dovedností (verbálních i neverbálních) a kultivovaného projevu · Osvojení si elementárních poznatků o znakových systémech a jejich funkcích (abeceda, čísla) · Rozvoj zájmu o psanou podobu jazyka · Rozvoj citové vazby, umění ji vytvářet a rozvíjet · Vytváření základů pro práci s informacemi <p>Dítě a ten druhý</p> <ul style="list-style-type: none"> · Posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem (v rodině, v mateřské škole, v dětské skupině) · Rozvoj kooperativních dovedností <p>Dítě a společnost</p> <ul style="list-style-type: none"> · Seznamování se světem lidí, kultury, umění · Vytváření povědomí o existenci ostatních kultur a národností · Vytvoření základů aktivních postojů ke světu, k životu, pozitivních vztahů ke kultuře a umění <p>Dítě a svět</p> <ul style="list-style-type: none"> · Vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, lidmi, společností, s naší planetou · Pochopení, že změny způsobené lidskou činností mohou prostředí chránit a zlepšovat, ale také ho poškozovat a ničit · Poznávání jiných kultur
<p>Výstupy VV projektu</p>	<ul style="list-style-type: none"> · Vyhotovení jeskynních maleb · Fotodokumentace zveřejněná na stránkách MŠ · „atrakce“ pro kolemjdoucí · reklama na umění land art
<p>Časový rámec projektu</p>	<p>Školní rok 2018/2019, středně dobý projekt</p> <hr/> <p>Projekt realizován v rámci vycházky jako řízená činnost k tématu „O pračlovíčkovi“, období realizace: Jaro</p>

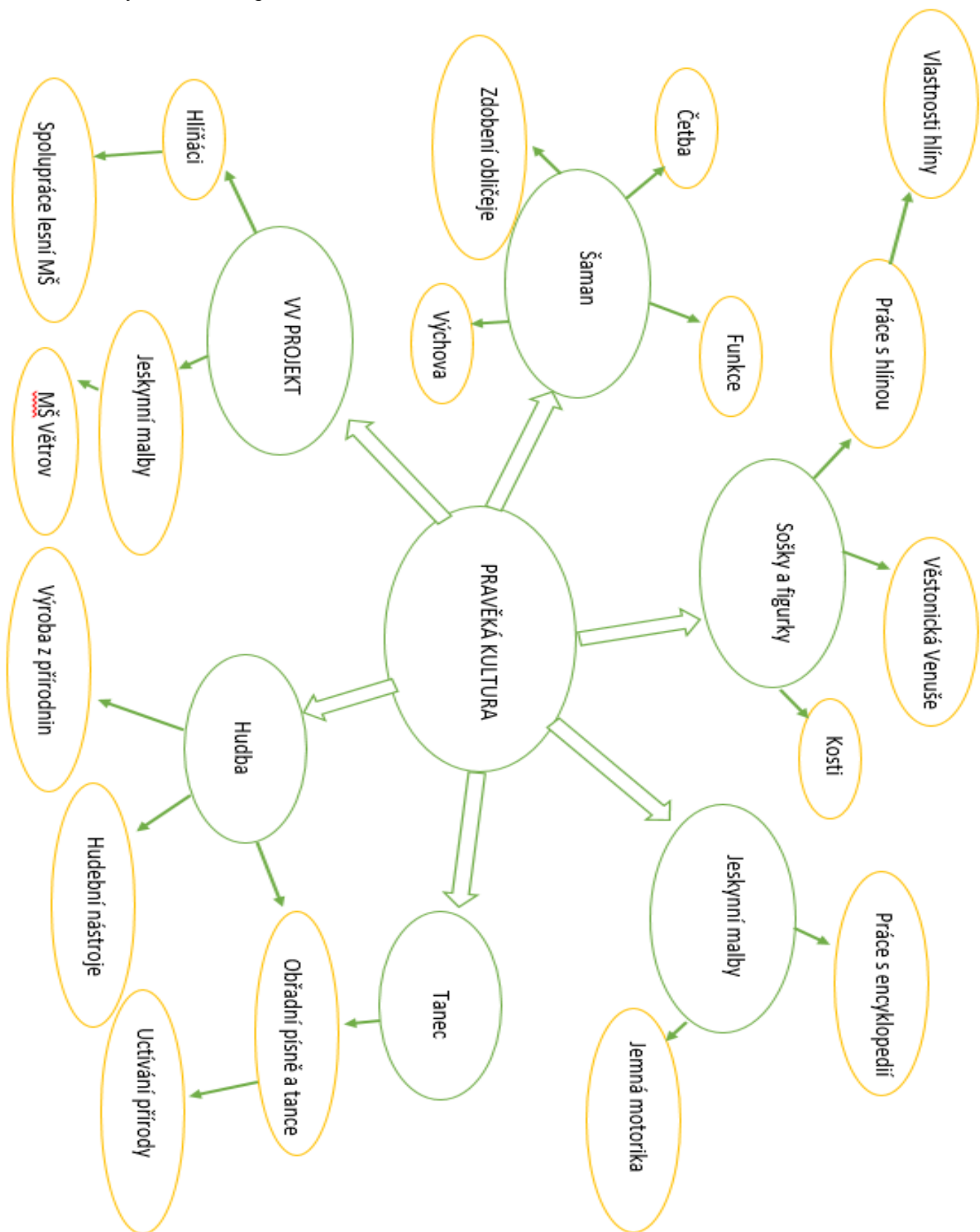
Věková kategorie	3-7 let
Rizika projektu	<ul style="list-style-type: none"> · Špatné počasí · časová náročnost (vysoká pravděpodobnost)
Metody	zážitkové učení, myšlenková mapa, rozhovor, diskuse, vyprávění
Forma práce	frontální, skupinová a samostatná práce

Obsah

Charakteristika skupiny	Projekt jsem realizovala v mateřské škole Větrov, ve třídě broučků. V oddělení se projektu účastnilo 18 dětí, z nichž bylo 7 předškoláků a jedno dítě s odloženou školní docházkou. Ostatní děti byly ve věku od 2,5 let do 5. S realizací projektu mi pomohla paní učitelka Eva Kotyzová a paní asistentka Radka Veselá.
Individuální zvláštnosti skupiny	Ve skupině s námi pracovala holčička Sofinka (7 let), která má komplikovanou zdravotní diagnózu. Pravidelně navštěvuje SPC Trutnov, Ducháček, což je speciálně pedagogické centrum pro děti s vadami sluchu a řeči. Dále navštěvuje Ústav dědičných metabolických poruch a také Státní léčebné lázně. Sofinka má problém se socializací, s dorozumíváním se s ostatními, se sebeobsluhou i s jemnou a hrubou motorikou. Paní učitelky se při práci s ní řídí dle IVP a Sofince se taktéž intenzivně věnuje asistentka pedagoga paní Radka.
Pomůcky	<ul style="list-style-type: none"> - Štětce - Přírodní barvy ve sklenicích - Voda - Hadr - Fotoaparát - Ukázky fotografií jeskynních maleb
Motivace (Evokace)	<p>S dětmi jsme si povídali o pravěké kultuře, o tom, jaké rituály pravěcí lidé vytvářeli a co uctívali. Dětem jsem předložila fotodokumentaci nejznámějších jeskynních maleb a společně jsme přemýšleli, jak lidé v pravěku vyráběli barvy, kterými tvořili malbu. Společně s dětmi jsme poté vymysleli, jak takové barvy vyrobit v dnešní době a to z dostupných přírodních materiálů a tyto barvy jsme také namíchali. Po řadě experimentů nám vznikla nám červená, hnědá, žlutá a bílá. Dál jsme přemýšleli, zda máme někde v blízkosti školky jeskyni, či velké kamenné útvary. Předškoláci, kteří již znají okolí školky a orientují se v něm, nás poté během vycházky dovedli až k těmto kamenům, kde jsme projekt realizovali.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Manipulace s knihou Pravěký malíř (Ballinger, 2001)

<p>Postup (Uvědomění)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Motivace - Volba místa k realizaci- bezpečnost okolí, volba cesty - Materiální zaopatření- příprava barev, manipulace s barvami, bezpečný přenos barev a pomůcek na dané místo - Ukázka fotodokumentace z odborné literatury - Vysvětlení postupu práce dětem s důrazem na bezpečnost - Korekce dětské práce, pozorování, individuální přístup k dětem se speciálními vzdělávacími potřebami - Zhodnocení práce vlastní, zhodnocení práce ostatních s respektem vůči jiným názorům - Fotodokumentace prací - Společná evaluace - Úklid místa z důrazem na ochranu životního prostředí - Odchod zpět do MŠ - Výstava fotek a popis autentických zážitků dětí v prostorách šatny MŠ
<p>Hodnocení (Reflexe)</p>	<p>Hodnocení dětí:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Diskuse bezprostředně po vytvoření jeskynních maleb - Tvorba koláže- stříhání, lepení, dokreslování a slovní popis s pomocí učitele (časopisy s tematikou pravěku, časopisy o přírodě) <p>Hodnocení autora projektu:</p> <p>Průběhem i výsledkem projektu jsem byla velmi mile překvapena. Všechny děti se s nadšením zapojily do tvorby maleb a s velkým úspěchem jsme se setkali i ze strany rodičů. Ti se sice tohoto projektu neúčastnili, nic méně na popud dětí bylo spousta rodičů zpětně dovedena na místo, kde jsme projekt realizovali, aby shlédli naše úspěchy. Projekt se dokonce zúčastnila i holčička Sofinka, která se většinou, dle paní učitelky, těmto aktivitám vyhýbá.</p> <p>Výsledná fotodokumentace jeskynních maleb byla vystavena jak v šatně MŠ, tak na webových stránkách školy a věřím, že se našim výtvořem potěšilo i leckteré oko kolemjdoucích.</p> <p>Hodnocení rodičů:</p> <p>Na základně rozhovorů rodiče na projektu nejvíce oceňovali kreativitu a motivaci dětí, dále pak využití přírodních barev. Taktěž kladně hodnotili výstavu dětských prací a fotografií na téma „Pračlovíček“ v prostorách šatny.</p>

Myšlenková mapa

13. Projekt: Hlíňáci

Autor: Barbora Kotyzová

Anotace

Projekt „Hlíňáci“ má za úkol seznámit děti s tvorbou z hlíny- s manipulací s hlinou, její strukturou, vlastnostmi,... Činnost je propojená s tematickým blokem „Co nám zanechal pračlověk“, kterému jsme se s dětmi intenzivně věnovali. V rámci tohoto bloku jsme si povídali hlavně o tom, co nám lidé z pravěku zanechali, co je to zkamenělina, archeologie, paleontologie, ale také třeba o sošce Věstonické Venuše a dalších artefaktech z doby pravěku. Samotná výtvarná aktivita je vlastně tvorba sošek, které se vypálí na sluníčku.

Podstatné je hlavně materiální zaopatření dětí- realizace bude probíhat v prostředí, kde se děti snadno namočí a ušpiní. Je proto podstatné, aby měly vhodné oblečení a aby o projektu věděly i jejich rodiče. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla projekt realizovat v lesní mateřské škole Skřítci z Borovic v Zářecké Lhotě- tyto děti totiž většinu dne tráví venku a mají na dlouhodobý pobyt venku vybavení. Taktéž rodiče těchto dětí jsou tolerantnější, co se týče ušpinění dětí.

Organizace Skřítci z borovic je vedena pouze jako spolek, nikoli jako klasické předškolní zařízení- děti do něj tedy mohou docházet do předškolního věku. Poslední rok ale musí absolvovat v běžné mateřské škole.

Klíčová slova

Hlína, land art, voda, lesní mateřská škola, environmentální výchova, ekologie, životní prostředí, přírodní materiál, přírodniny, léto, prostorová tvorba, hlína.

Název projektu	Hlíňáci
Autor projektu	Barbora Kotyzová
Dle projektu pracovali	Barbora Kotyzová, Bc. Zdeňka Kučerová Děti z lesní MŠ Skřítci z borovic, Zářecká lhota, 2018/19
Dominantní průřezové téma (PT)	Environmentální výchova
Vztah k dalším PT	Výtvarná výchova, ekologie
Tematický okruh PT Environmentální výchova	Ochrana životního prostředí, práce s přírodním materiálem, seberealizace, spolupráce, rozvíjení kladného citu k přírodě.

Tematický okruh PT Výtvarná výchova	Jemná motorika, práce s hlínou- vlastnosti hlíny, manipulace s hlínou, různé druhy hlíny, spolupráce, koordinace oka a ruka, seberealizace, velkoformátová tvorba, manipulace s přírodninou
Mezipředmětové vztahy	Dějepis, výtvarná výchova, přírodní vědy
Sledované kompetence	<p>K učení</p> <ul style="list-style-type: none"> · Učí se spontánně, ale i vědomě · Vyvine úsilí, soustředí se na činnost a záměrně si ji zapamatuje · Dovede postupovat podle instrukcí a pokynů, je schopno dobrat se k výsledku <p>K řešení problémů</p> <ul style="list-style-type: none"> · Chápe, že vyhýbat se řešení problémů nevede k cíli, ale že jejich včasné a uvážlivé řešení je naopak výhodou · Uvědomuje si, že svou aktivitou a iniciativou může leccos ovlivnit <p>Komunikativní</p> <ul style="list-style-type: none"> · Průběžně rozšiřuje svou slovní zásobu a aktivně ji používá k dokonalejší komunikaci · Ví, že lidé se dorozumívají i jinými jazyky a že je možno se jím naučit <p>Sociální a personální</p> <ul style="list-style-type: none"> · Dětským způsobem projevuje citlivost a ohleduplnost k druhým · Pomáhá slabším · Chápe, že nespravedlnost, ubližování, ponižování, lhostejnost, agresivita a násilí se nevyplácí a že vzniklé konflikty je lépe řešit dohodou <p>Činnostní a občanské</p> <ul style="list-style-type: none"> · Spoluvytváří pravidla společného soužití mezi vrstevníky, rozumí jejich smyslu a chápe potřebu je respektovat · Dbá na své osobní zdraví a bezpečí sebe i druhých, chová se odpovědně s ohledem na zdravé a bezpečné okolní prostředí (přírodní i společenské)

Účel projektu	<ul style="list-style-type: none"> · šetrné zacházení s životním prostředím · Manipulace s přírodním materiálem · Seznámení se s prací s hlinou a jejími vlastnostmi
Očekávané cíle a výstupy	<p>Dítě a jeho tělo</p> <ul style="list-style-type: none"> · Osvojení si věku přiměřených praktických dovedností · Rozvoj pohybových schopností (koordinace a rozsah pohybu, dýchání) · Vytváření zdravých životních návyků a postojů, jako základů pro zdravý životní styl <p>Dítě a jeho psychika</p> <ul style="list-style-type: none"> · Vytváření pozitivních vztahů k intelektuálním činnostem a k učení, podpora a rozvoj zájmu o učení a poznávání · Rozvoj a kultivace mravního i estetického vnímání, cítění a prožívání · Poznávání sebe sama, rozvoj pozitivních vztahů ve vztahu k sobě <p>Dítě a ten druhý</p> <ul style="list-style-type: none"> · Vytváření prosociálních postojů (rozvoj sociální citlivosti, tolerance, respektu, přizpůsobivosti) · Rozvoj kooperativních dovedností <p>Dítě a společnost</p> <ul style="list-style-type: none"> · Vytvoření základů pozitivních postojů ke světu, k životu, kultuře, umění a rozvoj dovedností umožňující tyto vztahy a postoje vyjadřovat a projevovat · Vytváření si povědomí o mezilidských morálních hodnotách <p>Dítě a svět</p> <ul style="list-style-type: none"> · Rozvoj schopnosti přizpůsobit se podmínkám vnějšího prostředí i jeho změnám

	<ul style="list-style-type: none"> · Chápání, že změny způsobené lidskou činností mohou prostředí chránit a zlepšovat, ale také poškozovat a ničit
Výstupy projektu	<ul style="list-style-type: none"> · Vyhotovení „hlíňáků“ · Fotodokumentace zveřejněná na stránkách MŠ · „atrakce“ pro kolemjdoucí · reklama na umění land art
Časový rámec projektu	Školní rok 2018/2019, středně dobý projekt
	Projekt realizován v rámci vycházky jako řízená činnost k tématu „O pračlovíčkovi“, období realizace: Léto
Věková kategorie	3-10 let
Rizika projektu	<ul style="list-style-type: none"> · Špatné počasí- příliš sucho, déšť, zima · časová náročnost (vysoká pravděpodobnost) · nízký zájem o projekt ze strany dětí, kvůli riziku ušpinění (nízká pravděpodobnost)
Metody	zážitkové učení, myšlenková mapa, diskuse, rozhovor
Forma práce	frontální, skupinová a samostatná práce

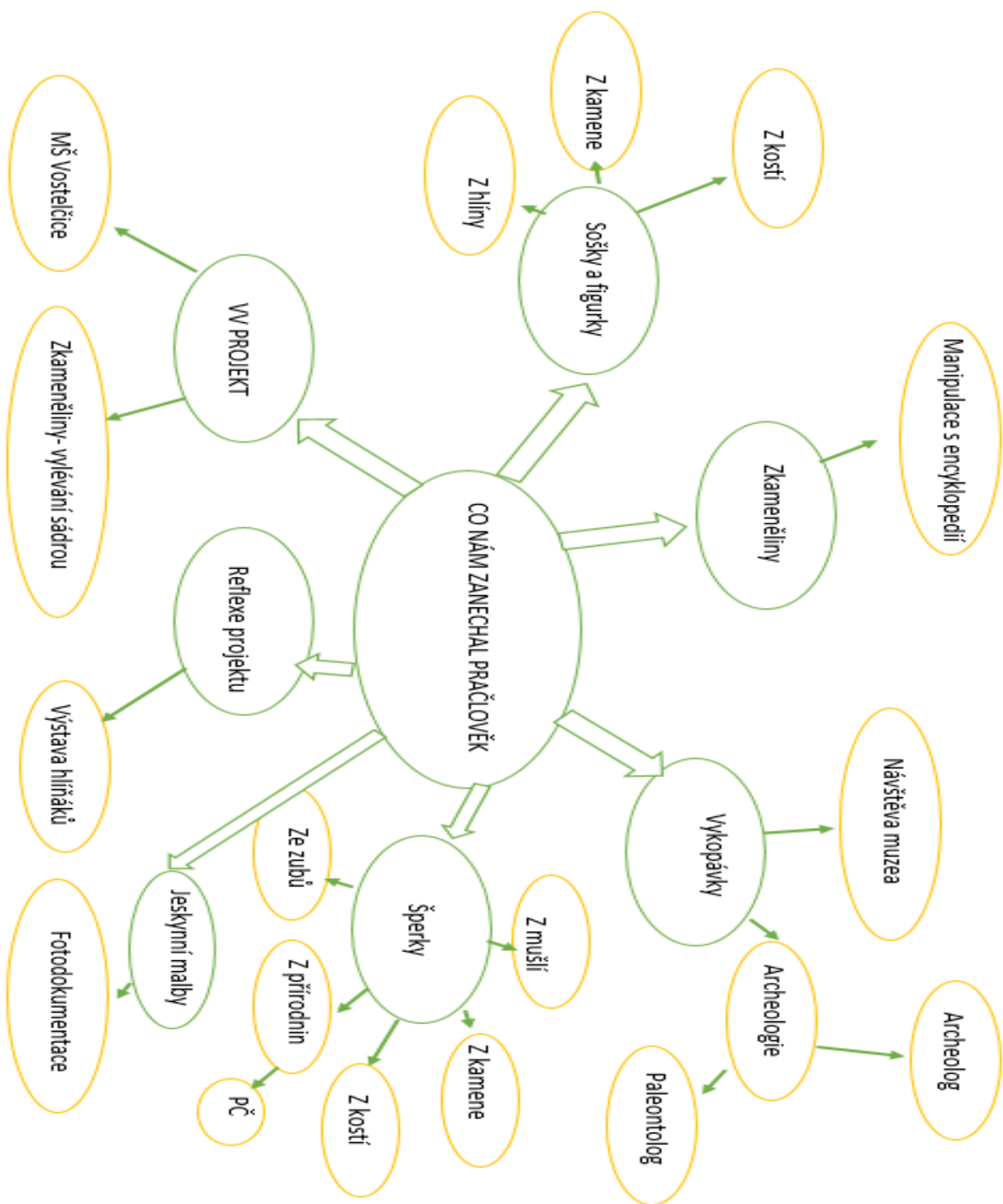
Obsah

Charakteristika skupiny	Činnosti se zúčastnilo 11 dětí od 3-10 let (dvě nejstarší děti byly vlastní děti od paní učitelky). Všechny děti byly vybavené pro celodenní pobyt v přírodě- gumáky, či jinou kvalitní nepromokavou obuv, nepromokavé kalhoty s kšandami, a ostatní oblečení vyhovující povětrnostním podmínkám a terénu. Rodiče byli předem seznámeni s aktivitou, kterou jsme měli v plánu vykonávat.
Individuální zvláštnosti skupiny	Ve skupině s námi byl chlapeček Honzík (4 roky), který do lesní školky docházel teprve krátce, proto bylo zapotřebí věnovat mu větší pozornost. Nebyl zvyklý na celodenní pobyt venku- stěžoval si, že ho bolí nohy, stýskalo se mu po mamince, nechtěl se zapojovat do činností.
Pomůcky	<ul style="list-style-type: none"> - voda na umytí rukou - fotoaparát

<p>Motivace (Evokace)</p>	<p>Jako motivaci jsem dětem přinesla maketu sošky Věstonické Venuše. Společně jsme se bavili o tom, kde se tahle soška asi vzala, jak může být stará a kdo a z hlavně z čeho ji vyrobil. Dětem jsem sošku dala osahat a větší děti snadno poznaly, že se jedná o hlínu. Přemýšleli jsme, že bychom i my mohli zanechat něco lidem, co přijdou po nás a vyrobit předměty z hlíny.</p> <p>Některé děti již chodily na keramiku a tak argumentovali, že nemáme potřebné nástroje, ani stoly, či pec. Postupnými otázkami jsem děti navedla, abychom vymysleli přírodní postup, kterým postupovali i lidé v pravěku tak, abychom opět využili pouze přírodní materiály.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Manipulace s knihou Stezkami lovců mamutů (Květ, Dvorský, 2011)
<p>Postup (Uvědomění)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Motivace - Výběr místa- jako místo vhodné pro realizaci jsme s dětmi vybraly díru po velkém vykáceném stromu, kde si často hrají. Toto místo disponovalo velkým množstvím hlíny a jílu, které byly potřebné pro naši práci. - Příprava pomůcek - Specifikace materiálů- s dětmi jsme rozlišovaly a popisovaly různé druhy hlíny a jílu- zkoušely jsme, se kterými se pracuje dobře a se kterými hůř. Zkoumali jsme vlastnosti těchto materiálů a postupně se seznamovali s prací s nimi. - Vlastní tvorba- některé děti vytvářeli sošky podobné Věstonické Venuši, některé se nechaly inspirovat vlastní fantazií. Vznikaly například ježci, dinosauři, misky, medvědi a mamuti. Menší děti potom tvořily spíše tvary- koule, placky, hady,... - Korekce dětské práce, pozorování, individuální přístup k dětem se speciálními vzdělávacími potřebami - Zhodnocení práce vlastní, zhodnocení práce ostatních s respektem vůči jiným názorům - Fotodokumentace prací - Společná evaluace - Hygiena

<p>Hodnocení (Reflexe)</p>	<p>Hodnocení autora projektu: Pro mě jeden z nejlepších projektů. Děti byly ve známém prostředí, nebály se ušpinit. Vznikaly krásné a originální sošky a sochy. Překvapilo mě, s jakou vervou se děti pustily do práce a že je aktivita bavila poměrně dlouho. Byla jsem velmi vděčná za počasí, které nám vyšlo úplně ukázkově a také za možnost spolupráce s touto lesní MŠ. Do budoucna tuto aktivitu zrealizují určitě i pro děti z mé mateřské školy- bude to zajímavé porovnání. A taktéž kladně hodnotím přístup rodičů, kterým nevadilo zablácené oblečení dětí a mile rádi se přišli pokochat našimi výtvyry.</p> <p>Hodnocení dětí:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Diskuse v kruhu, individuální hovory s dětmi - Hra „smajlíci“- Učitel má připravené smajlíky s různými výrazy a barvami. Děti si vyberou vždy jeden obličej, s tím, že ho mohou i slovně okomentovat, nebo nemusí. <p>Hodnocení hospitující učitelky: Zdeňka Kučerová hodnotila na základě rozhovoru mou činnost takto: Oceňovala zejména můj cit pro přírodní materiál a individuální práci s dětmi. Samotná činnost pro ni nebyla ničím novým, s dětmi podobné činnosti realizují každý den.</p>
---------------------------------------	---

Myšlenková mapa

14. ZÁVĚR

Dnešní doba je dobou moderních a vyspělých technologií, je to doba, kdy lidé tráví čím, dál více času u elektronických přístrojů a život si zjednodušují co možná nejvíc. V tomto čase se vzdalujeme od přírody a jak už to tak bývá, dítě napodobuje to, co vidí u rodiče. Setkávám se s názory rodičů, kteří nechápou, proč jejich děti nejsou stejní jako oni, když byli malí. Podívejme se ale na to, co dělali jejich rodiče? Z mnoha rozhovorů, které jsem absolvovala, vyplývá, že většina rodičů (žijících na vesnici) byla venku a starala se o úrodu. Co ale vidí naše děti, když přijdou domů? Proč by měly děti chodit ven, když jejich rodiče také sedí doma? Byla jsem velmi vděčná, za rodiče, kteří se zapojili do mých projektů. V mnoha případech to byli rodiče, kteří se svými dětmi tráví dostatek času venku, našli se ale i tací, kteří raději tráví čas doma- a přesto se do projektu zapojili a byli nadšení. Myslím si a doufám, že pochopili, jak je důležité, aby děti trávily čas venku, ale že aby toho dosáhli, musí změnit i svoje stereotypy.

Realizace projektů probíhala hladce. Ve velké míře je to nejspíš kvůli tomu, že to pro děti bylo něco nového, takže nebyla potřeba přehnaná motivace, protože samotná činnost byla pro děti zajímavá. Nejvíce musím ocenit projekt jeskynní malby, který předčil moje očekávání- vznikla totiž opravdu krásná výtvarná díla. A děti velmi bavilo i míchání barev, které se skládali čistě z přírodních látek (hlína, voda, koření). Naopak nejméně se mi líbil projekt koberec z listů. Vybrali jsme si totiž den se špatnými povětrnostními podmínkami a také efekt koberce nebyl tak velký jako například u Ivana Kafky.

Dohromady se do projektů zapojily dvě běžné mateřské školy a lesní škola. U dvou projektů se do tvorby zapojili i rodiče. Na projektech se mnou spolupracovalo pět učitelek, které se aktivně zapojovaly do průběhu a hodnocení práce.

Cílem mé práce bylo, aby děti více chápaly přírodu a respektovaly její řád. Chtěla jsem je vést k šetrnému zacházení s uměle vyrobenými materiály dnešní doby a zvýšit jejich zájem o využívání přírodních materiálů a dokázat sama sobě, že výtvarnou výchovu lze realizovat i ve venkovním prostředí. Také jsem chtěla ukázat pedagogickým pracovníkům cestu, jakým způsobem lze realizovat výtvarné aktivity mimo prostor školní třídy. Tyto cíle se mi povedlo splnit.

Použité zdroje

- BALEKA, J. (1997). *Výtvarné umění, výkladový slovník (malířství, sochařství, grafika)*. Praha: Academia. ISBN 80-200-0609-5.
- BEDÁŇ, L. (2018). *Využití nekovových materiálů ve výzdobě kovových předmětů v mladší době železné na Moravě*. [bakalářská práce] Brno: Masarykova univerzita.
- BLÁHA, J & SLAVÍK, J (1997). *Průvodce výtvarným uměním*. Praha: Nakladatelství Práce. ISBN 80-208-0432-3.
- ČIHÁKOVÁ-NOSHIRO, V. (2015). *Mitsuko*. Brno: Jota. ISBN: 978-80-7462-5.
- FUČÍKOVÁ, R. (2015). *Pravěk a starověk Evropy*. Praha: Práh. ISBN 978-80-7252-550-8.
- GOLOVÁ CEMERKOVÁ, P. (2017). Pampeliškování [online]. Metodický portál RVP [cit. 2019-04-04]. Dostupné z: <https://dum.rvp.cz/materialy/pampeliskovani-postup-pracovni-cinnosti.html>
- GRALLA, P. (1995). *Jak pracuje životní prostředí*. Brno: UNIS Publishing. ISBN 1-56276-232-X.
- GREJTÁKOVÁ, S. (2011). *Stručné dějiny pro nejmenší*. [bakalářská práce]. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- HEČKOVÁ, A. (2018). *Land-art jako inspirace ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ*. [diplomová práce]. Brno: Masarykova univerzita.
- HORNÁČKOVÁ, V. & POHNĚTALOVÁ Y. (2014). *Pedagogická praxe, aneb, Jak se připravit na praxi v MŠ: (v bakalářském studiu Učitelství pro mateřské školy)*. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-484-7.
- Ivan Kafka (Art list- Centrum pro současné umění, Praha). [online]. 2006-2018. [cit. 12. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.artlist.cz/dila/lesni-koberec-pro-nahodneho-houbare-iv-1878/>.
- LEBLOVÁ, E. (2012). *Environmentální výchova v mateřské škole*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0094-9.
- MORGANOVÁ P. (1999). *Akční umění*. Olomouc: Votobia. ISBN 80-7198-351-9.
- OPRAVILOVÁ, E. & GEBHARTOVÁ V. (1998). *Jaro v mateřské škole: kurikulum předškolní výchovy*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-210-6.

- OPRAVILOVÁ, E. & GEBHARTOVÁ V. (1998) . *Kurikulum předškolní výchovy: učebnice pro pedagogické obory středních, vyšších a vysokých škol*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-267-X.
- OPRAVILOVÁ, E. & GEBHARTOVÁ, V. (1998). *Zima v mateřské škole: učebnice pro pedagogické obory středních, vyšších a vysokých škol*. Praha: Portál. Kurikulum předškolní výchovy. ISBN 80-7178-268-8.
- Richard Long (Tate). [online]. 2019. [cit. 12. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.tate.org.uk/art/artworks/long-a-line-made-by-walking-p07149>.
- Robert Smithson. [online]. 2019. [cit. 12. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.robertsmithson.com/>.
- ROSEIOVÁ A. & WEISSOVÁ L. (2003). *Rozvíjíme sebedůvěru dětí*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-775-2.
- SLAVÍKOVÁ V. & SLAVÍK J. & ELIÁŠOVÁ S. (2015). *Dívej se, tvoř a povídej!* Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0876-1.
- ŠPINAR, Z. (1995). *Velká kniha o pravěku*. Praha: AVENTINUM. ISBN 80-85277-94-8.
- TUFNELL, B. (2006). *Land art*. New York: Tate Publishing.
- VONDROVÁ, P. (2001). *Výtvarné techniky pro děti*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-583-0.
- Umění užité (applied art). [online]. 2015. [cit. 4. 4. 2019]. Dostupné z: http://www.artslexikon.cz/index.php?title=Um%C4%9Bn%C3%AD_u%C5%B4it%C3%A9.
- ZÁRUBA, B. & BURIAN, Z. (1997). *Otisky času*. Praha: AVENTINUM. ISBN 80-7151-020-3.
- Zorka Ságlová (ABART). [online]. 2019. [cit. 12. 4. 2019]. Dostupné z: <http://www.isabart.org/person/343/works>
- ZHOŘ, I. (1992). *Proměny soudobého výtvarného umění*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. ISBN 8004255558.
- ZHOŘ, I. (1997). *Umění, teorie a poslání učitele*. In: *Horizonty vzdělávání učitele výtvarné výchovy: sborník symposia INSEA 1997*.

Literatura pro děti

- BALLINGER, E. (2001). *Pravěký malíř*. Praha: Amulet. ISBN 80-86299-90-2.
- FUČÍKOVÁ, R. (2015). *Pravěk a starověk Evropy*. Praha: Práh. ISBN 978-80-7252-550-8.
- JANUSOVÁ, J. (1993). *Masilú (příběh z pravěku)*. Ostrava: Amosium servis. ISBN chybí.
- KVĚT, R. & DVORSKÝ, P. (2011). *Stezkami lovců mamutů*. Brno: Computer press. ISBN 978-80-251-3280-7.
- ŠKAPÍKOVÁ, J. (2011). *Cesta do pravěku a zase zpátky*. Praha: Nakladatelství XYZ. ISBN 978-80-7388-519-9.
- ŠPINAR, Z. (1995). *Velká kniha o pravěku*. Praha: AVENTINUM. ISBN 80-85277-94-8.

Seznam obrázků a příloh

Seznam obrázků

Obr. 1- „Spirálovité molo“	17
Obr. 2- „Linie deseti mil“	18
Obr. 3- „Seno- sláma“	19
Obr. 4- „Lesní koberec pro náhodného houbaře“	20

Seznam příloh

Příloha A- Přírodní barvy	2
Příloha B- Tvorba jeskynních maleb	2
Příloha C- Jeskynní malby	3
Příloha D- Koberec z listí	3
Příloha E- Hodnocení koberce z listí	4
Příloha F- Košíky na listy s označením	4
Příloha G- Příprava ledových obrazů	5
Příloha H- Instalace ledových obrazů	5
Příloha CH- Detail ledových obrazů	6
Příloha I- Hlíňáci „Ježek“	6
Příloha J- Hlíňáci „Medvěd“	7
Příloha K- Hlíňáci „Podzimníček“	7
Příloha L- Hlíňáci „Sněhulák“	8
Příloha M- Hlíňáci „Dinosaur“	8
Příloha N- Hlíňáci „Myš“	9

Přílohy

Příloha A- Přírodní barvy

Příloha B- Tvorba jeskynních maleb

Příloha C- Jeskynní malby

Příloha D- Koberec z listí

Příloha E- Hodnocení koberce z listí

Příloha F- Košíky na listy s označením

Příloha G- Příprava ledových obrazů

Příloha H- Instalace ledových obrazů

Příloha CH- Detail ledových obrazů

Příloha I - Hlíňáci "Ježek"

Příloha J- Hlíňáci "Medvěd"

Příloha K- Hlíňáci "Podzimníček"

Příloha L- Hlíňáci "Sněhulák"

Příloha M- Hlíňáci "Dinosaurus"

Příloha N- Hlíňáci "Myš"